

تصرفات شارع نسبت به مکارم و سیئات اخلاقی - پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی - فروردین ۱۴۰۲

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على محمد وآله الطاهرين

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيكَ الْحِجَةَ بِنِ الْحَسَنِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَحَافِظًا وَقَائِدًا وَنَاصِرًا وَدَلِيلًا وَعَيْنًا حَتَّى تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَتُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا

اللهم صل على محمد و آل محمد و اهدنا لما اختلف فيه من الحق باذنك انك تهدي من تشاء الى صراط مستقيم
سوالی مطرح شد که چرا تراث دینی ما از قرآن و روایات، روی بحث زبان و گناهان زبان، اینقدر حساسیت نشان داده اند در حالی که در خصوص دیگر اعضا این حساسیت ها کمتر است؛

من از یک جهت فکر می کنم این قضیه به نوع گناهان زبان وابسته هست که موونه ندارد؛ ترس ندارد؛ و زشتی خود را از دست داده است و توجیهاات آن هم زیاد است و جهت دیگری که نسبت به گناهان زبان وجود دارد این است که گناهان زبانرا می شود از کیف به کم تغییر داد. و برای آن شاخص تعیین کرد.

من یک مقدمه ای عرض می کنم ممکن است این مقدمه از ذی المقدمه طولانی تر شود؛ اسلام نسبت به مکارم اخلاق، و سیئات اخلاقی عموما موسس نبوده است. اسلام نبوده که آمده باشد پلشتی غیبت یا دروغ یا تهمت را تعیین کند اما عموما این ها جزء ارزشهای انسانی است و این ارزشها بیشتر ارزشهای انسانی است تا اسلامی...

و لذا انسان متدین به دین اسلام هم که نباشد، این ارزشها را قبول دارد منتها شریعت مبین اسلام چهار کار را کرد ..

اگر دوستانی که در زمینه اخلاق کار میکنند این را به عنوان پروژه قرار دهند کار بجایی است.

اسلام اولاً برخی مصادیق را خلق می کند که شاید قبلاً نبوده است؛ مثلاً گفته شده اگر کسی عطسه کرد شما عکس العمل نشان دهید.

کار دومی که اسلام انجام داد این بود که اسلام ارزشها را جابجا کرد مثلاً ارزش دسته سوم را به دوم یا دوم را با سوم عوض کرد.

ممکن است مثلاً کسی اهل نماز شب و شب زنده داری باشد اما حسن خلقی با مردم نداشته باشد در حالی که اسلام تأکیدی که بر حسن خلق دارد روی موضوع دیگر ندارد این همان جابجایی ارزشها است که اسلام همین کار را کرد .

این ها باید کار شود چرا در اسلام این قدر بر حسن خلق تأکید شده است؟ یا چرا ارزشهایی بر دیگر ارزشها غلبه و ترجیح داده شده است.

شهیدی را پیامبر بر او نماز می خوانند و سپس پیامبر اعلام می کنند آیا از قبيله بنی نجار کسی هست ؟

سپس می فرمایند: این شهید تا دم در بهشت رفته اما اجازه ورود به او را نمیدهند... لثلاثة دراهم لیهودی..... بخاطر سه درهمی که به یک یهودی بدهکار است! دستور داده شد دین او ادا شود تا بتواند وارد بهشت شود. ولی به هر حال نشان دهنده توجه اسلام به ارزشهایی خاص فوق دیگر ارزشها است .

البته من نمی خواهم بگویم حق الناس از حق الله بالاتر است . امری مثل نماز جزء ناموس خداست

این که انسان طرفش خداوند باشد فرق دارد با این که انسان باشد... و دلیل توجه خاص به حق الناس هم شاید از همین زاویه است.

به هر حال ، اسلام ردیف ها را جابجا کرد. و یک سری چیزها را بسیار بالا برد . و حساسیت زیادی نشان داد.

کار سوم اسلام؛ پشتوانه هایی است که برای برخی مسائل قرار داد .

ما مگر برای برخی موازین اخلاقی چقدر پشتوانه و ضمانت اجرا داریم ؟ اما اسلام بحث آخرت را مطرح کرد و عذاب را عنوان کرد و در واقع خلق یک مدعی العموم کرد .

کار دیگر اسلام تبدیل کیف به کم بود؛ شما اگر با این نگاه سراغ تراث دینی بروید دستاورد زیادی خواهید داشت. مثلاً در یک روایتی پیامبر اشخاص را به عاقل و غیر عاقل تقسیم می کنند و بعد نشانه های انسان عاقل را در ده مورد تبیین می کنند.

نشانه ها را که می شمرند همه کمی است

نمونه بارز این مساله ؛ تبدیل کیف به کم ، حدیثی است که هم اخبار است هم انشاء هم بار ثبوت دارد هم اثبات؛

لَا يَسْتَقِيمُ إِيْمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ وَ لَا يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ لِأَنَّ لِسَانَ الْمُؤْمِنِ وَرَاءَ قَلْبِهِ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَكَلَّمَ يَتَدَبَّرُ الْكَلَامَ فَإِذَا كَانَ خَيْرًا أَبْدَاهُ وَ إِنْ كَانَ شَرًّا وَارَاهُ وَ الْمُنَافِقُ قَلْبُهُ وَرَاءَ لِسَانِهِ يَتَكَلَّمُ بِمَا أْتَى عَلَى لِسَانِهِ وَ لَا يُبَالِي مَا عَلَيْهِ مِمَّا لَهُ وَ إِنْ أَكْثَرَ خَطَايَا ابْنِ آدَمَ مِنْ لِسَانِهِ.

ایمان هیچ بنده ای راست و محکم نمی شود مگر اینکه دلش را آرام و محکم کند و دلش آرامش پیدا نکند مگر اینکه زبانش را نگهداری کند. زیرا که زبان مؤمن در پشت قلبش باشد هر گاه بخواهد سخن بگوید دور اندیشی میکند در سخن زمانی که دید آن سخن خیر و حق است ظاهر میکند اگر سخن شر و بد بود پنهانش کند ولی منافق دلش در پشت زبانش باشد هر چه بزبانش آید بدون فکر و اندیشه میگوید باکی ندارد که آن سخن بر ضرر یا نفعش باشد و همانا بیشتر گناهان فرزند آدم از راه زبانست.

خدایا! دعاهایی که سحرها یا وقت افطار به درگاہت عرضه می شود همه را به هدف اجابت
برسان.....الحمد لله رب العالمین.